

УДК 347.952

Ольга ВЕРБА

Національний університет «Львівська Політехніка»,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти,
кандидат юридичних наук, доцент
olha.b.verba@lpnu.ua
ORCID: 0000-0001-9254-9575

ФІКСАЦІЯ ФАКТИЧНОГО СТАНУ СУДОВИМ ВИКОНАВЦЕМ ЗА ПОЛЬСЬКИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ: ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ОСОБИ

<http://doi.org/10.23939/law2025.48.024>

© Верба О., 2025

У статті досліджено правову природу, зміст і доказове значення інституту фіксації фактичного стану судовим виконавцем (*protokol stanu faktycznego*) за законодавством Республіки Польща, який є результатом рецепції французького *constat d'huissier de justice* та відображає європейські тенденції розширення повноважень виконавців у напрямі забезпечення доказів і гарантування правової визначеності. На основі аналізу положень Закону РП «Про судових виконавців» та Цивільного процесуального кодексу РП встановлено, що протокол фактичного стану є позавиконавчою дією судового виконавця, спрямованою на констатацію юридично значущих фактів у матеріальній або цифровій формі без аналітичної оцінки чи правової кваліфікації. Зазначено, що *protokol stanu faktycznego* може бути складений як на підставі судового чи прокурорського доручення, так і за ініціативою будь-якої зацікавленої особи, без необхідності доведення правового інтересу. Розкрито процесуальні та матеріальні особливості складання протоколу: вимоги до форми, змісту, додатків (як додатки можуть бути долучені: фотографії, плани, схеми, карти, креслення тощо), меж компетенції виконавця, розмір винагороди та можливість використання технічних засобів фіксації. Окрему увагу приділено застосуванню протоколу фактичного стану у медіації, арбітражі, справах про банкрутство, а також у цифровому середовищі – для фіксації інтернет-контенту як доказу у справах про кібербулінг, наклеп чи недобросовісну конкуренцію. Досліджено сферу застосування протоколу фактичного стану, складеного судовим виконавцем. Протокол може використовуватися як: документ, що підтверджує передачу приміщення чи іншої нерухомості при оренді, продажу тощо; опис ступеня будівельних робіт чи їх переривання; фіксація пошкоджень унаслідок робіт чи катастроф; опис конструктивних дефектів без констатації, що це саме дефекти; опис робіт, що зникають або підлягають закриттю. Обґрунтовано доцільність імплементації польського досвіду в національне законодавство України шляхом запровадження правового механізму документування юридичних фактів виконавцем, внісши зміни у Закон України «Про виконавче провадження» та процесуальні кодекси.

Ключові слова: боржник і стягувач, виконавче провадження, примусове виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів, виконавець, констатація фактів, протокол фактичного стану, захист прав особи у виконавчому провадженні, оскарження діянь виконавця, процесуальний статус виконавця, повноваження, докази, засоби доказування, суд, судовий захист, документування юридичних фактів.

Постановка проблеми. Фіксація фактичного стану судовим виконавцем (*protokoł stanu faktycznego*) у польському правопорядку є важливим елементом сучасного європейського процесу доказування, що поєднує функції забезпечення доказів та гарантування правової визначеності у цивільному процесі. Його походження сягає глибоких історичних традицій французького права, де *constat d'huissier de justice* став інструментом об'єктивного підтвердження юридично значущих фактів поза межами судового розгляду. Розвиток цього інституту у Франції та подальше його рецепціювання у правопорядках Польщі та інших європейських країн свідчить про поступову еволюцію поглядів на роль судового виконавця не лише як суб'єкта примусового виконання, але і як суб'єкта, який констатує достовірність фактів, що мають юридичне значення.

Для України, яка модернізує виконавче провадження та прагне гармонізувати національне законодавство з європейськими стандартами, досвід правового регулювання *protokołu stanu faktycznego* Польщею має надзвичайну актуальність. Сучасна українська правова система не містить аналогічного механізму документування фактичних обставин виконавцем, що істотно звужує можливості процесуального доказування. Також розширення повноважень приватних виконавців є загальноєвропейською тенденцією.

Аналіз дослідження проблеми. Проблематика фіксації фактичного стану судовим виконавцем у європейських правопорядках, зокрема у Франції та Польщі, досліджувалася переважно у контексті розвитку інституту доказування та розширення повноважень судового виконавця як суб'єкта, наділеного публічним довір'ям. Польські дослідники – А. Дурда, Р. Кульський, А. Марціняк, К. Швідерська та інші – аналізували *protokoł stanu faktycznego* як специфічну форму позапроцесуальної дії, спрямованої на забезпечення доказів у цивільних і господарських справах. Вони підкреслювали, що об'єктивність і професійна незалежність виконавця є ключовими передумовами надання протоколу високої доказової цінності.

У польській доктрині відзначається, що цей інститут, попри обмежене практичне застосування, є проявом тенденції до розширення функцій судового виконавця за межі виключно примусових дій, у напрямі зміцнення превентивного правового захисту.

В українській юридичній науці питання фіксації фактичних обставин виконавцем залишаються майже недослідженими. Відсутність системного аналізу можливості імплементації *protokołu stanu faktycznego* у національне законодавство України зумовлює наукову новизну й практичну значущість цього дослідження.

Отже, огляд наукових джерел засвідчує, що питання документування фактичних обставин судовим виконавцем у порівняльно-правовому аспекті не отримало достатнього висвітлення в українській доктрині. Це визначає потребу у ґрунтовному аналізі європейських стандартів доказування, зокрема польської моделі, для формування концептуальної бази їх можливого запровадження в українське законодавство про виконавче провадження з метою підвищення ефективності судового захисту прав особи.

Метою статті є комплексне дослідження польського правового регулювання фіксації фактичного стану судовим виконавцем (*protokoł stanu faktycznego*), обґрунтування можливостей і доцільності імплементації цього інституту в національне законодавство України.

Виклад основного матеріалу. Як зазначають науковці, перший документ, виданий виконавцем про констатацію факту був складений 12.02.1342 р. у Франції (*constat d'huissier de justice*). У подальшому через відсутність юридичної освіти і суспільну недовіру до виконавців після Французької революції та страти королеви Франції Марії-Антуанетти (1755–1793 рр.) відмовилися від складання протоколів фактичного стану аж до ХХ ст., коли такі повноваження знову надано законодавством офіцерам юстиції Франції. Польський правопорядок запозичив це повноваження виконавців із французького права і запровадив у Закон «Про судових виконавців і виконання» від 29.08.1997 р. [12] (ст. 2 ч. 3 п. 3) [3, с. 233–235].

Це повноваження виконавців поширене у законодавстві країн Європи, особливо у Франції, Швейцарії, Нідерландах і Бельгії.

Відповідно до чинного польського законодавства, а саме – п. 2 ч. 4 ст. 3 Закону, судовий виконавець виконує так звану позавиконавчу дію, якою є складання протоколу фактичного стану (*protokół stanu faktycznego*).

Як впливає з положень Цивільного процесуального кодексу Республіки Польща від 17.11.1964 р. [4] (далі – ЦПК РП), перелік засобів доказування є відкритим. Тому стало можливим запозичення цих положень з французького права та використання їх у польському правопорядку. Протокол фактичного стану, який складається судовим виконавцем (*komornik sądowy*), рідко застосовується у польській практиці.

Згідно з чинним законодавством Польщі, протокол фактичного стану є записом безпосередніх спостережень судового виконавця, здійснених під час особистого огляду. Предметом протоколу не можуть бути спостереження, зроблені на основі доступних виконавцю реєстрів чи інших публічних джерел інформації, а також гіпотези щодо певних явищ, відносин чи причинно-наслідкових зв'язків. Під час особистого огляду судовому виконавцю заборонено застосовувати примусові засоби або долати опір осіб, які беруть участь у виконавчих діях.

Щодо складання протоколу фактичного стану для кримінального процесу застосовуються відповідно ст. 205 і 206 Закону від 06.06.1997 р. – Кримінально-процесуального кодексу Республіки Польща [5], а для цивільних справ – ст. 309 ЦПК РП.

Інститут протоколу фактичного стану від часу його запровадження до польського правопорядку незмінно стикається з численними труднощами у процесі практичного застосування. Попри те, що він існує у польському -цивільному законодавстві кілька десятиріч, дотепер викликає різноманітні сумніви й породжує проблеми як у доктрині, так і в судовій практиці [10].

У польському праві поняття «протокол фактичного стану» законодавець не визначає.

Правова доктрина Польщі виходить із напрацювань судової практики, згідно з якими протокол є документом, який становить звіт про перебіг офіційних дій, метою якого є констатація існування або неіснування фактів, важливих для справи. Протокол, складений судовим виконавцем, як документ має письмову форму і скріплюється печаткою, що засвідчує його автентичність. Фактичний стан – це форма чогось, яка відповідає дійсності у даний момент. Установлення фактичного стану можна визнати як збирання доказового матеріалу про факти, з якими пов'язані правові наслідки. Тобто встановлення фактичного стану – це встановлення фактів у широкому розумінні цих слів у процесі застосування права [3, с. 236–237].

Як зазначає Р. Кульський, поняття протоколу фактичного стану є багатовимірним і охоплює як події (зокрема, правові події) – минулі, одноразові явища, так і стани – коротші чи триваліші ситуації. Отже, виконавець повинен констатувати і письмово зафіксувати певний фактичний стан, який без такого закріплення міг би змінитися чи зникнути [6, с. 183].

Законодавець дещо конкретизував у ст. 4 Закону Республіки Польща «Про судових виконавців» [11], що таке протокол фактичного стану – це запис безпосередніх спостережень виконавця, зроблених під час особистого огляду. ЦПК РП не містить визначення поняття «огляд». Закон визначає протокол фактичного стану судового виконавця через його предмет, проте не окреслює його сутності.

Французькими науковцями протокол судового виконавця про констатацію фактів визначено як доказовий інструмент, який полягає в описі й констатації в об'єктивний спосіб у певний момент правових фактів, без посилок на фактичні чи правові наслідки, які можуть із них впливати. Фактичний стан – це будь-яка обставина, яку виконавець особисто сприймає своїми органами чуття і яка не була зумовлена будь-якою інтелектуальною операцією у спосіб, що міг би обмежити його статус як нейтральної, незалежної та безсторонньої особи. Під «чисто матеріальним протоколом» розуміють протокол, для опису фактів якого не потрібно спеціальних технічних знань [2, с. 15].

Протокол фактичного стану, складений судовим виконавцем відповідно до п. 2 ч. 4 ст. 3 Закону Республіки Польща «Про судових виконавців», є доказовим засобом, що стосується правових фактів. Встановлення, яке здійснює виконавець, є матеріальним. Усе, що може бути констатоване за допомогою слуху, смаку, дотику, нюху чи зору, може бути предметом такого встановлення, охоплює все, що можна сприйняти органами чуття. Як пишуть польські правники, протокол фактичного стану за своєю суттю є автографічним документом, оскільки містить повідомлення про знання його автора – судового виконавця. Якщо під час складання протоколу фактичного стану бере участь третя особа, яка подає заяви, наприклад заявник або протилежна сторона можливого процесу, протокол є змішаним документом автографічно-гетерографічним. Його можна також відносити до документів наративного характеру, оскільки він містить повідомлення про знання судового виконавця [9, с. 524].

Протокол є описом події, речі або фактів, а тому має бути неупередженим і позбавленим особистих коментарів судового виконавця. Як правило, він не повинен містити оцінок, хоча можуть використовуватися формулювання щодо приблизних відстаней, глибини, площі, кількості, кольору або описів явищ чи звуків, коли точне подання у метричних величинах є неможливим або непотрібним [1].

Законодавцем Польщі визначено, що виконавець складає його у спосіб, встановлений у ст. 809 ЦПК РП, а отже, він має бути складений письмово та містити: зазначення місця і часу його складання; імена, прізвища сторін та інших осіб, які брали участь у дії; звіт про перебіг дії, тобто опис фактичного стану, що є записом безпосередніх спостережень виконавця; заяви осіб, присутніх під час дії; підпис виконавця; точне визначення, на чіс прохання і з якою метою було його складено. Крім цього, протокол повинен містити дані виконавця і адресу його канцелярії, номер справи, у межах якої він складається, підпис виконавця або уповноваженого ним помічника зі зазначенням імені, прізвища та посади, а також передбачені законом роз'яснення. До протоколу фактичного стану можуть бути долучені як додатки документи: фотографії, плани, схеми, карти, креслення тощо. Хоча закон цього прямо не вимагає, перебіг дій може бути зафіксований на відео, а носій додано як додаток. Якщо протокол містить додатки, про це має бути зроблено відмітку в тексті.

Як зазначає А. Дурда, установлення фактичного стану судовим виконавцем полягає лише у констатації існуючого стану речей, наприклад, зазначенні площі приміщення (на підставі власних вимірювань, а не будівельної документації чи реєстрів), кількості кімнат, дверей, вікон, кольору та форми певної речі. Виконавець може вказати, чи є у визначеному місці певний предмет, чи будівля має балкон, на якій відстані від огорожі вона розташована, чи на конкретній ділянці є вода, болото чи сухо, чи на стінах є плями або діри. Щодо наклепу, хейту, шахрайства в Інтернеті, невиконання договорів, укладених через мережу Інтернет, тощо не завжди визначено законодавством спосіб доведення таких деліктів. Актуальним у цьому контексті також є використання протоколу фактичного стану в доказових цілях. Судовий виконавець може скласти протокол фактичного стану щодо нематеріальної реальності (в Інтернеті). Онлайн-протокол, як і кожен інший протокол, складений виконавцем, має істотне доказове значення. До онлайн-протоколу судовий виконавець не може вносити оціночні судження, наприклад, що описувана вебсторінка містить образливий зміст. У такій ситуації він цитує дослівно зміст записів, розміщених на сайті. Додатково додає скріншоти або їхні роздруківки, що є найпростішим способом архівації й правильно відображають зміст сторінки. Роздруківки має завірити виконавець власним підписом, вказати дату й місце складання протоколу, а на вимогу – також годину проведення дії. Оцінку цитованих матеріалів здійснює суд [3, с. 248–249].

Судовий виконавець не може вносити у протокол фактичного стану висновки щодо відповідності чи невідповідності будівлі будівельним нормам. Це є питанням оцінковим, правового характеру. У ході складання протоколу щодо фактичного стану будівлі виконавець описує її у деталях (кольори, виміри, отвори, тріщини, подряпини тощо). У такому ж обсязі описуються пристрої всередині. Одним із дискусійних питань у правничій доктрині Польщі є можливість унесення до протоколу фактичного стану виконання будівельних робіт. Наприклад, будівельна компанія перед початком робіт може доручити виконавцю скласти протокол стану доріг, тротуарів, стін будівель, огорожі. Такий протокол може захистити компанію від позовів замовника чи сусідів,

якщо виявиться, що пошкодження існували ще до початку робіт. У літературі зазначено, що протокол можна також скласти: коли компанія залишає будмайданчик, не закінчивши робіт чи залишивши багато недоліків. Протокол дозволяє почати роботу новій компанії, а також визначає дату, від якої слід рахувати штрафи за затримку; коли сусід щоночі влаштовує гучні вечірки – виконавець може скласти протокол із використанням приладу для вимірювання рівня шуму; коли власник компанії виявляє на сайті конкурента продаж його товару без згоди [3, с. 250–251].

Протокол фактичного стану, складений судовим виконавцем, може використовуватися як: документ, що підтверджує передачу приміщення чи іншої нерухомості при оренді, продажу, користуванні тощо; опис ступеня будівельних робіт чи їх переривання; фіксація пошкоджень унаслідок робіт чи катастроф; опис конструктивних дефектів без констатації, що це саме дефекти; опис робіт, що зникають або підлягають закриттю [3, с. 251].

Клопотання про складання протоколу фактичного стану може подати будь-яка зацікавлена особа (не лише суд чи прокурор), і не потрібно доводити правовий інтерес. Складання протоколу може відбутися також у порядку забезпечення доказів (ст. 310 ЦПК РП). Тобто, Протокол фактичного стану може бути складений на підставі як доручення суду чи прокурора, виданого на заяву однієї зі сторін (судове доручення), так і заяви будь-якої приватної особи (позасудове доручення). Протокол фактичного стану може бути складений як для потреб процесуального, так і непроцесуального провадження, а також забезпечувального й виконавчого провадження, в ході процедур банкрутства чи реструктуризації.

Відповідно до ст. 310 ЦПК РП до відкриття провадження за заявою, а в ході провадження також і з ініціативи суду, можна забезпечити доказ, якщо існує побоювання, що його подання стане неможливим або занадто ускладненим, або якщо з інших причин виникає потреба засвідчення наявного стану речей. Коли ж справа перебуває на розгляді, також можливе забезпечення доказу, якщо заявник обґрунтує свій правовий інтерес (ст. 730¹ § 1 ЦПК РП). Забезпечення доказів може відбутися також після набрання законної сили рішенням у справі на підставі ст. 403 § 2 ЦПК РП. Відповідно до цієї норми, можливе відновлення провадження після набрання чинності рішенням у справі, коли було виявлено інше остаточне рішення щодо того ж правовідношення або встановлено такі фактичні обставини чи докази, які могли б мати вплив на результат справи, але якими сторона не могла скористатися у попередньому провадженні. У ході справи обидві сторони можуть заявляти клопотання про забезпечення доказів. Обґрунтування правового інтересу для забезпечення доказу (ст. 312 п. 3 ЦПК РП) повинно бути конкретним і чітким.

Також у ході медіаційної процедури та арбітражного провадження допустиме складання протоколу фактичного стану. Такий протокол, однак, є позасудовим, тобто складеним на заяву будь-якої зацікавленої особи.

У кримінальному провадженні складання протоколу фактичного стану може бути доручене прокурором або судом, а також може бути ініційоване постановою прокурора в кримінальному процесі.

Судовий виконавець, зазвичай, здійснює свої повноваження особисто, однак, допускається можливість доручення цієї дії помічникові (асесорові), що передбачено у ч. 4 ст. 138 Закону: виконавець може доручити асесорові проведення усіх позавиконавчих дій. Стажер не може самостійно складати протокол фактичного стану, але може асистувати виконавцю чи виконувати обов'язки протоколіста або здійснювати відео- й аудіофіксацію.

Протокол фактичного стану має силу офіційного документа у значенні ст. 244 § 1 ЦПК РП, тобто є доказом того, що в ньому засвідчено. Як офіційний документ протокол користується презумпцією достовірності, і спростувати його можна лише іншими доказами.

Судовий виконавець має право складати протокол фактичного стану лише в межах свого округу. Виконавець з іншого округу повинен відмовити у прийнятті клопотання, якщо дії мали б проводитися поза межами його юрисдикції.

Оплата (фіксований збір) судовому виконавцеві за складання протоколу фактичного стану становить 400 злотих [7]. Виконавець має право на відшкодування витрат та може вимагати аванс.

Протокол фактичного стану, складений судовим виконавцем, може бути використаний не лише як допоміжний інструмент під час забезпечення доказів (ст. 310 ЦПК РП), але й як самостійний засіб доказування у судовому процесі.

Система засобів доказування у польському процесуальному праві є відкритою, тому документ, складений виконавцем, може бути використаний нарівні з іншими як так званий неназваний засіб доказування.

Протокол фактичного стану, створений виконавцем відповідно до закону, є документом офіційним у розумінні ст. 244 ЦПК РП, тобто користується презумпцією достовірності та правдивості. Це означає, що тягар спростування його змісту покладається на сторону, яка заперечує зазначені у документі факти (ст. 252 ЦПК РП). Результати фіксації можуть бути використані при розгляді справ як джерело інформації високої надійності, оскільки судовий виконавець діє в межах публічних повноважень і гарантує неупередженість. Через службовий статус виконавця ризик фальсифікації чи перекручення фактів мінімальний, тому протокол може бути прийнятий судом без додаткових процедур перевірки [8].

Висновки. Протокол фактичного стану судового виконавця (*protokół stanu faktycznego*) у польському законодавстві є унікальним правовим явищем, що поєднує у собі елементи процесуального доказування та позапроцесуального забезпечення юридичної визначеності. Польський досвід демонструє, що судовий виконавець у межах своїх повноважень може виконувати функцію нейтрального спостерігача й фіксувати юридично значущі факти, забезпечуючи об'єктивність і достовірність доказової бази ще до відкриття провадження у справі. Такий підхід відповідає європейським стандартам справедливого судового розгляду, передбаченим ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також принципу доступу до правосуддя.

Протокол фактичного стану має юридичну силу офіційного документа, який користується презумпцією достовірності. Ця презумпція забезпечує баланс між доказовою економією та гарантіями процесуальної справедливості, перекладаючи тягар спростування на сторону, що заперечує зміст протоколу. Фіксація фактичного стану є формою матеріального встановлення фактів, тобто безпосереднього відображення сприйнятої дійсності без аналітичної чи оціночної інтерпретації. Це зумовлює високий рівень доказової надійності протоколу та мінімізує ризик фальсифікацій, оскільки судовий виконавець діє як суб'єкт публічної довіри.

Практичне застосування *protokołu stanu faktycznego* у Польщі охоплює широкий спектр сфер: від цивільних і господарських спорів до справ про делікти у цифровому середовищі. Зокрема, фіксація інтернет-контенту (онлайн-протокол) набуває значення в контексті доказування фактів кібербулінгу, шахрайства, наклепу чи недобросовісної конкуренції. Така практика розширює традиційні межі доказування, адаптуючи їх до умов інформаційного суспільства.

Наявність чіткої процедурної регламентації (форма, реквізити, додатки, компетенція, оплата) забезпечує правову визначеність і передбачуваність дій судового виконавця, а також підвищує довіру до самого механізму документування юридичних фактів. Фіксований збір і можливість авансування витрат гарантують доступність цієї процедури для приватних осіб.

Для України запровадження аналогічного інституту могло б стати вагомим кроком у напрямі гармонізації національного виконавчого та процесуального законодавства з європейськими стандартами. Протокол фактичного стану українського приватного виконавця міг би слугувати засобом забезпечення доказів, особливо у справах, де існує ризик зникнення або зміни доказової бази, а також ефективним механізмом захисту прав сторін.

Ми пропонуємо імплементувати цей інститут до українського права, внівши відповідні зміни до Закону України «Про виконавче провадження» та процесуальних кодексів, визначивши повноваження приватного виконавця щодо документування юридичних фактів поза межами судового розгляду, встановленням процесуальних гарантій, порядку оформлення та доказової сили таких документів тощо.

Подяки. Немає.

Фінансування. Автор заявляє про відсутність фінансової підтримки для проведення досліджень, авторства або публікації цієї статті.

Внесок автора. Автор підтверджує свою виключну відповідальність за цю роботу. Автор схвалює цю роботу і бере на себе відповідальність за її цілісність.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Antkiewicz A., *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych* [w:] Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego. Komentarz. Red. M. Świczowska-Wójcikowska, J. Świczowski [i inni]. Wyd. II. WKP, 2024, Stan prawny: 1 stycznia 2024 r. 1648 p.
2. Dorol S. *Droit et pratique du constat d'huissier*. Avec le concours de Jean-Luc Bourdieu, Patrick Gielen, Xavier Louise-Alexandrine, Sébastien Racine. 3e édition. Paris : LexisNexis, coll. «Droit & Professionnels. Procédures», 2022. 354 p. P. 15.
3. Durda A. Czynności nieegzekucyjne wykonywane przez komornika sądowego. Wyd. I. Sopot: Wydawnictwo Currenda, 2025. 400 p. pp. 233–235.
4. Kodeks postępowania cywilnego: Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. (Dz. U. 1964 Nr 43 poz. 296). Retrieved from: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640430296/U/D19640296Lj.pdf> (Accessed: 20.06.2025).
5. Kodeks postępowania karnego: Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. 1997 Nr 89 poz. 555). Retrieved from: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970890555/U/D19970555Lj.pdf> (Accessed: 20.06.2025).
6. Kulski R. Protokół stanu faktycznego (uwagi de lege lata i de lege ferenda). *Założenia projektu nowej ustawy o komornikach sądowych* : materiały ogólnopolskiej konferencji naukowej pod patronatem Ministra Sprawiedliwości. Warszawa, 21 października 2013 r. / redakcja naukowa Andrzej Marciniak. Sopot 2013. 254 p. pp. 183.
7. Marciniak A. Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych. Wyd. 2. Stan prawny: 1 lipca 2023 r. Warszawa : Wolters Kluwer, 2023. 544 p.
8. Marszałkowska-Krześ E., Gil I. Wykorzystanie w praktyce protokołu stanu faktycznego sporządzanego przez komornika sądowego. *Przegląd Prawa Egzekucyjnego*. 2017. No 12. Retrieved from: <https://czytelnia.currenda.pl/app-publicacja?id=55> (Accessed: 20.06.2025).
9. Rudkowska-Ząbczyk E. *Dowody i postępowanie dowodowe w sprawach cywilnych* : komentarz praktyczny z orzecnictwem : wzory czynności sądowych i pism procesowych / [Autorzy: Błaszczak Łukasz, Flejszar Radosław, Gajda-Roszczyńska Katarzyna, Harast-Sidowska Agata, Jaślikowski Marek, Markiewicz Krystian, Rudkowska-Ząbczyk Ewa, Ryłski Piotr, Zawisła Katarzyna, Zawisła Tomasz, Zembruski Tadeusz, Kaczmarek-Templin Berenika, Szczoczarz-Krysiak Marta; Redaktorzy: Łukasz Błaszczak, Krystian Markiewicz. Warszawa : Wydawnictwo C. H. Beck, 2015. XIX, [1], 1050 p. (Seria «Prawo Sądowe»). p. 524.
10. Sitkowski M. Protokół stanu faktycznego jako sposób zabezpieczenia dowodu w postępowaniu sądowym. Analiza instytucji w myśl nowej ustawy o komornikach sądowych. Uniwersytet Wrocławski. DOI: 10.34616/23.19.023. Retrieved from: https://repozytorium.uni.wroc.pl/Content/95711/PDF/01_M_Sitkowski_Protokol stanu faktycznego_jako_sposob_zabezpieczenia_dowodu.pdf (Accessed: 20.06.2025).
11. Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U. 2018 poz. 771). Retrieved from: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180000771/T/D20180771L.pdf> (Дата звернення: 20.06.2025).
12. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. 1997 Nr 133 poz. 882). Retrieved from: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19971330882/U/D19970882Lj.pdf> (Accessed: 20.06.2025).

REFERENCES

1. Antkiewicz, A. (2024). Commentary on the Act on Judicial Enforcement Officers. In: M. Świeczkowska-Wójcikowska, J. Świeczkowski (Eds.), Act on Judicial Enforcement Officers. Act on Enforcement Fees. Code of Professional Ethics of Judicial Enforcement Officer. Commentary (2nd ed.). WKP, Legal status as of 1 January 2024, 1648 p. [In Polish].
2. Dorol, S. (2022). Droit et pratique du constat d'huissier. With contributions by J.-L. Bourdieu, P. Gielen, X. Louise-Alexandrine, S. Racine. 3rd edition. Paris: LexisNexis, "Droit & Professionnels. Procédures" series, 354 p. [In French].
3. Durda, A. (2025). Non-enforcement activities performed by the judicial enforcement officer. 1st edition. Sopot: Currenda Publishing, 400 p. [In Polish].
4. Code of Civil Procedure of the Republic of Poland: Act of 17 November 1964 (Journal of Laws 1964 No. 43, item 296). Retrieved from: [<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640430296/U/D19640296Lj.pdf>] (<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640430296/U/D19640296Lj.pdf>) (Accessed: 20.06.2025). [In Polish].
5. Code of Criminal Procedure of the Republic of Poland: Act of 6 June 1997 (Journal of Laws 1997 No. 89, item 555). Retrieved from: [<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970890555/U/D19970555Lj.pdf>] (<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970890555/U/D19970555Lj.pdf>) (Accessed: 20.06.2025). [In Polish].
6. Kulski, R. (2013). The protocol of factual state (remarks de lege lata and de lege ferenda). In: A. Marciniak (Ed.), Foundations of the draft of the new Act on Judicial Enforcement Officers: Proceedings of the National Scientific Conference under the patronage of the Minister of Justice (Warsaw, 21 October 2013). Sopot, 254 p. [In Polish].
7. Marciniak, A. (2023). Judicial enforcement proceedings in civil cases (2nd ed.). Legal status as of 1 July 2023. Warsaw: Wolters Kluwer, 544 p. [In Polish].
8. Marszałkowska-Krześ, E., & Gil, I. (2017). Practical use of the protocol of factual state prepared by a judicial enforcement officer. Przegląd Prawa Egzekucyjnego, No. 12. Retrieved from: [<https://czytelnia.currenda.pl/app-publicacja?id=55>] (<https://czytelnia.currenda.pl/app-publicacja?id=55>) (Accessed: 20.06.2025). [In Polish].
9. Rudkowska-Ząbczyk, E. (Ed.). (2015). Evidence and evidentiary proceedings in civil cases: Practical commentary with case law, templates of judicial acts and procedural documents. Warsaw: C. H. Beck Publishing, "Prawo Sądowe" Series, XIX + 1050 p. [In Polish].
10. Sitkowski, M. (2019). The protocol of factual state as a means of securing evidence in judicial proceedings. Analysis of the institution under the new Act on Judicial Enforcement Officers. University of Wrocław. DOI: 10.34616/23.19.023. Retrieved from: [https://repozytorium.uni.wroc.pl/Content/95711/PDF/01_M_Sitkowski_Protokol_stanu_faktycznego_jako_sposob_zabezpieczenia_dowodu.pdf] (https://repozytorium.uni.wroc.pl/Content/95711/PDF/01_M_Sitkowski_Protokol_stanu_faktycznego_jako_sposob_zabezpieczenia_dowodu.pdf) (Accessed: 20.06.2025). [In Polish].
11. Law of 22 March 2018 on Judicial Enforcement Officers (Journal of Laws 2018, item 771). Retrieved from: [<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180000771/T/D20180771L.pdf>] (<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180000771/T/D20180771L.pdf>) (Accessed: 20.06.2025). [In Polish].
12. Law of 29 August 1997 on Judicial Enforcement Officers and Enforcement Proceedings (Journal of Laws 1997 No. 133, item 882). Retrieved from: [<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19971330882/U/D19970882Lj.pdf>] (<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19971330882/U/D19970882Lj.pdf>) (Accessed: 20.06.2025). [In Polish].

Отримано: 12.08.2025

Прорецензовано: 05.09.2025

Схвалено до друку: 29.09.2025

Опубліковано (онлайн): 12.12.2025

Надруковано: 26.12.2025

Olha VERBA

Lviv Polytechnic National University,
Associate Professor of the Civil Law

**RECORDING OF THE FACTUAL SITUATION BY THE JUDICIAL ENFORCEMENT OFFICER
UNDER POLISH LAW: EUROPEAN STANDARDS OF EVIDENCE AND THEIR SIGNIFICANCE
FOR THE PROTECTION OF INDIVIDUAL RIGHTS**

The article examines the legal nature, content, and evidentiary value of the institution of factual state recording by a judicial enforcement officer (*protokol stanu faktycznego*) under the legislation of the Republic of Poland. This institution, originating from the French *constat d'huissier de justice*, reflects European trends in expanding the powers of enforcement officers toward evidence preservation and legal certainty in civil proceedings. Based on the analysis of the Polish Law on Judicial Enforcement Officers and the Polish Code of Civil Procedure, the study establishes that the *protokol stanu faktycznego* constitutes a non-enforcement activity of the enforcement officer aimed at recording legally relevant facts either in material or digital form without analytical interpretation or legal qualification. It is noted that the *protokol stanu faktycznego* may be drawn up both upon a court or prosecutor's order and at the request of any interested person, without the need to prove legal interest. The article identifies procedural and material aspects of the protocol, including formal requirements, content, attachments (such as photographs, plans, schemes, maps, and drawings), the scope of competence of the enforcement officer, the amount of remuneration, and the use of technical means of recording. Particular attention is paid to the application of the *protokol stanu faktycznego* in mediation, arbitration, insolvency proceedings, and in the digital environment specifically, for recording online content as evidence in cases of cyberbullying, defamation, or unfair competition. The article further outlines the range of practical uses of such protocols, including as documents confirming the transfer of premises or other real estate during lease or sale, descriptions of construction work progress or interruption, documentation of damage resulting from works or disasters, and records of structural defects or disappearing works. The study substantiates the expediency of implementing the Polish experience into Ukrainian legislation through the introduction of a legal mechanism for documenting juridical facts by enforcement officers, by amending the Law of Ukraine "On Enforcement Proceedings" and the relevant procedural codes. This implementation would enhance the effectiveness of judicial protection of individual rights and ensure the harmonization of Ukraine's procedural law with European evidentiary standards.

Keywords: debtor and enforcement creditor, enforcement proceedings, enforcement of courts and other jurisdictional bodies decisions, enforcement officer, ascertainment of facts, protocol of ascertainment of facts, protection of a person's rights in enforcement proceedings, appeal against enforcement officer's actions, procedural status of the enforcement officer, powers, evidence, evidentiary means, court, judicial protection, recording of legal facts.